

Vodič za primenu Člana 5.3

Okvirne konvencije o kontroli duvana SZO

o zaštiti politika javnog zdravlja sa stanovišta kontrole duvana od komercijalnih i drugih prikrivenih interesa duvanske industrije

UVOD

1. Rezolucija Svetske zdravstvene skupštine WHA54.18 o transparentnosti u procesu kontrole duvana, citirajući nalaze Stručnog komiteta za dokumente duvanske industrije, navodi da „duvanska industrija godinama radi sa izraženom namerom da podrije ulogu vlada i SZO u primeni politika javnog zdravlja protiv duvanske epidemije“.
2. Preambula Okvirne konvencije o kontroli duvana SZO prepoznaje da Države¹ „moraju biti spremne na nastojanja duvanske industrije da ugrozi ili sabotira napore za kontrolu duvana i imaju potrebu da budu informisane o aktivnostima duvanske industrije koje negativno utiču na napore u pravcu kontrole duvana“.
3. Dalje, Član 5.3 Konvencije zahteva da „u postavljanju i primeni politika javnog zdravlja sa stanovišta kontrole duvana, države postupaju tako da zaštite ove politike od komercijalnih i drugih prikrivenih interesa duvanske industrije, u skladu sa nacionalnim zakonima“.
4. Konferencija ugovornih strana je odlukom FCTC/COP2(14) ustanovila radnu grupu za razradu vodiča za primenu člana 5.3 Konvencije.
5. Bez pretenzija na suvereno pravo Država da odrede i ustanove svoje politike kontrole duvana, Države se ohrabruju da primene ove vodiče u obimu koji je moguć u skladu sa njihovim nacionalnim zakonima.

Svrha, obim i primenjivost

6. Upotreba vodiča za primenu Člana 5.3 ima bitan uticaj na politiku kontrole duvana u zemljama, kao i na primenu Konvencije, zato što vodič prepoznaje da mešanje duvanske industrije, uključujući i duvansku industriju koja je u vlasništvu države, zalazi u mnoge oblasti kontrole duvana, kao što se kaže u Preambuli Konvencije, u članovima koji se odnose na specifičnu politiku kontrole duvana i na Pravila o procedurama Konferencije ugovornih strana Okvirne konvencije o kontroli duvana SZO.

---

¹ “Termin “Države” odnosi se na države i druge entitete koji imaju sposobnost sklapanja sporazuma, a koji su izrazili svoje slaganje da budu vezani sporazumom tamo gde je takav sporazum na snazi za takve države i entitete” (Izvor: Kolekcija sporazuma UN: <http://imtreaty.un.org/English/guide.asp#signatories>)

7. Svrha ovog vodiča je da se obezbedi da naponi kojima se kontrola duvana štiti od komercijalnih i drugih interesa duvanske industrije budu sveobuhvatni i efikasni. Države bi trebalo da primene mere u svim vladinim ograncima koji mogu imati interesa ili mogućnosti, da utiču na politiku javnog zdravlja u odnosu na kontrolu duvana.
8. Cilj ovog vodiča je da se pomogne Državama² u ispunjivanju njihovih pravnih obaveza u smislu člana 5.3 Konvencije. Vodič se poziva na najbolje moguće naučne dokaze i iskustvo Država u bavljenju problemom mešanja duvanske industrije.
9. Vodič se primenjuje na politiku javnog zdravlja koju Države primenjuju i utvrđuju, sa aspekta kontrole duvana. Takođe, primenjuju se i na osobe, tela ili entitete koji doprinose, ili koji bi mogli da doprinesu, formulisanju, sprovođenju, upravljanju ili postupanju u skladu sa ovom politikom.
10. Vodič je primenjiv na vladine zvaničnike, predstavnike i zaposlene u bilo kojem nacionalnom, državnom, oblasnom, opštinskom, lokalnom ili nekom drugom javnom ili polu-javnom telu ili instituciji, koji potpadaju pod nadležnost date Države i na svaku osobu koja nastupa u njihovo ime. Svaki ogranak vlade (izvršni, zakonodavni ili sudski) koji je nadležan za postavljanje i primenu politike kontrole duvana i za zaštitu te politike od interesa duvanske industrije, treba da se u tome ponaša odgovorno.
11. Široki raspon strategija i taktika koje duvanska industrija koristi da bi se umešala u postavljanje i primenu mera za kontrolu duvana, kao što su one koje ugovorne strane Konvencije treba da primene, dokumentovan je mnogim dokaznim materijalima. Mere koje su predložene u ovim vodičem imaju za cilj zaštitu od mešanja ne samo duvanske industrije, već i organizacija i pojedinaca koji rade u korist duvanske industrije.
12. Iako Države treba da primene mere predložene u ovom vodiču široko koliko je to potrebno, da bi se najbolje dostigli ciljevi Člana 5.3. Konvencije, Državama se snažno savetuje da primene i mere preko mera predloženih ovim vodičem, kada ih budu prilagođavale svojim specifičnim okolnostima.

PRINCIPI KOJIMA SE TREBA RUKOVODITI

Princip 1: Postoji suštinski i nepomirljiv sukob između interesa duvanske industrije i interesa politke javnog zdravlja.

13. Duvanska industrija proizvodi i promoviše proizvod za koji je naučno dokazano da izaziva zavisnost, bolest i smrt, i da je pogodna osnova za razvoj niza bolesti

---

² Tamo gde se to može primeniti, ovaj vodič se odnosi i na regionalne organizacije za ekonomske integracije.

društva, uključujući povećanje siromaštva. Zbog toga, Države bi trebalo da u najvećoj mogućoj meri zaštite formulisanje i primenu politika javnog zdravlja u oblasti kontrole duvana, od duvanske industrije.

Princip 2: Države, kada se bave duvanskom industrijom ili onima koji rade u korist njenih interesa, treba da budu odgovorne i transparentne.

14. Države bi trebalo da obezbede da se svaka interakcija sa duvanskom industrijom po pitanjima vezanim za kontrolu duvana ili javno zdravlje odvija odgovorno i transparentno.

Princip 3: Države bi trebalo da zahtevaju od duvanske industrije i onih koji rade u korist njenih interesa da rade i postupaju na transparentan način koji podleže odgovornosti.

15. Od duvanske industrije trebalo bi zahtevati da Državama pruža informacije za efikasnu primenu ovog vodiča.

Princip 4: Zbog toga što su njihovi proizvodi smrtonosni, duvanska industrija ne bi trebalo da dobija olakšice za pokretanje ili vođenje svojih poslova.

16. Svaki privilegovani tretman duvanske industrije bio bi u sukobu sa politikom kontrole duvana.

PREPORUKE

17. Sledeće bitne aktivnosti se preporučuju u vezi sa mešanjem duvanske industrije u politike javnog zdravlja:
  - (1) Jačanje svesti o zavisnosti koju stvaraju i štetnoj prirodi duvanskih proizvoda, kao i o mešanju duvanske industrije u politike kontrole duvana koje države sprovode.
  - (2) Uspostavljanje mera koje ograničavaju interakcije sa duvanskom industrijom i obezbeđuju transparentnost onih interakcija ako se dogode.
  - (3) Odbijanje partnerstva i nevezujućih i neprimenjivih sporazuma sa duvanskom industrijom.
  - (4) Izbegavanje sukoba interesa za vladine zvaničnike i službenike.
  - (5) Zahtevanje da informacije koje se dobijaju od duvanske industrije budu transparentne i tačne.
  - (6) Denormalizovanje i, u granicama mogućnosti, regulisanje aktivnosti opisanih kao „društvena odgovornost“ od strane duvanske industrije, uključujući ali ne

ograničavajući se na aktivnosti opisane kao „korporativna društvena odgovornost“.

(7) Ne davanje privilegovanog tretmana duvanskoj industriji.

(8) Tretiranje duvanske industrije u vlasništvu države isto kao i svake druge duvanske industrije.

18. Dogovorene mere za zaštitu politike javnog zdravlja sa stanovišta kontrole duvana od komercijalnih i drugih interesa duvanske industrije su date u nastavku teksta. Države se podstiču da primene i mere preko onih koje se nalaze u ovom vodiču i ništa u ovom vodiču ne sprečava nijednu Državu da nametne strože zahteve, ako su u skladu sa ovim preporukama.

(1) Jačanje svesti o zavisnosti koju stvaraju i štetnoj prirodi duvanskih proizvoda, kao i o mešanju duvanske industrije u politike kontrole duvana koje države sprovode

19. Svim vladinim ograncima i javnosti je potrebno znanje i svest o nekadašnjem i sadašnjem mešanju duvanske industrije u određivanje i primenu politike javnog zdravlja sa stanovišta kontrole duvana. Takvo mešanje zahteva akciju za uspešnu primenu celovite Okvirne konvencije.

Preporuke

1.1 Države bi trebalo da, u skladu sa Članom 12 Okvirne konvencije, informišu i edukuju sve ogranke vlade i javnosti o zavisnosti koju stvaraju i štetnoj prirodi duvanskih proizvoda, potrebi da se zaštiti politika javnog zdravlja sa stanovišta kontrole duvana od komercijalnih i drugih interesa duvanske industrije, kao i strategija i taktika koje duvanska industrija koristi da bi se mešala u određivanje i primenu politike javnog zdravlja sa stanovišta kontrole duvana.

1.2 Države bi trebalo, osim toga, da podižu svest o običaju duvanske industrije da koristi pojedince, istura grupe ljudi i udruženja organizacija da bi, umesto njih, otvoreno ili prikriveno, radile i preduzimale akcije u korist interesa duvanske industrije.

(2) Uspostavljanje mera koje ograničavaju interakcije sa duvanskom industrijom i obezbeđuju transparentnost onih interakcija ako se dogode.

20. U postavljanju i primeni politika javnog zdravlja sa stanovišta kontrole duvana, svaka neophodna interakcija sa duvanskom industrijom trebalo bi da bude od strane Država sprovedena na takav način, da se izbegne stvaranje utiska o realnom ili potencijalnom partnerstvu ili saradnji, koja rezultuje iz, ili se dešava na račun takve interakcije.

Preporuke

- 2.1 Države bi trebalo da stupaju u interakcije sa duvanskom industrijom samo onda kada, i u obimu u kome, je to striktno neophodno da bi im omogućilo da uspešno regulišu duvansku industriju i duvanske proizvode.
- 2.2 Tamo gde su interakcije sa duvanskom industrijom neophodne, Države bi trebalo da obezbede da se takve interakcije sprovedu transparentno. Kad god je to moguće, interakcije bi trebalo sprovoditi javno, na primer kroz javna saslušanja, izveštavanje javnosti o interakcijama, predstavljanje evidencije o takvim interakcijama u javnosti.

(3) Odbijanje partnerstva i nevezujućih i neprimenjivih sporazuma sa duvanskom industrijom

21. Duvanska industrija ne bi trebalo da bude partner ni u kakvoj inicijativi povezanoj sa postavljanjem ili primenom politike javnog zdravlja, jer su njeni interesi u direktnom sukobu sa ciljevima javnog zdravlja.

Preporuke

- 3.1 Države ne bi trebalo da prihvataju, podržavaju ili odobravaju partnerstva i nevezujuće ili neprimenljive sporazume, kao ni bilo kakve dobrovoljne sporazume sa duvanskom industrijom ili bilo kojim entitetom ili osobom koja radi u korist njenih interesa.
- 3.2 Države ne bi trebalo da prihvataju, podržavaju ili odobravaju da duvanska industrija organizuje, promoviše, učestvuje ili da izvodi edukaciju mladih, javnu edukaciju ili bilo koje inicijative koje su direktno ili indirektno povezane sa kontrolom duvana.
- 3.3 Države ne bi trebalo da prihvataju, podržavaju ili odobravaju bilo kakav dobrovoljni kodeks ponašanja ili dokument koji je sastavila duvanska industrija, a koji je ponuđen kao zamena za zakonski primenjive mere kontrole duvana.
- 3.4 Države ne bi trebalo da prihvataju, podržavaju ili odobravaju nikakve ponude u smislu pomoći ili predloga legislative odnosno politike kontrole duvana čiji je nacrt sačinila duvanska industrija ili koji je nastao u saradnji sa njom.

(4) Izbegavanje sukoba interesa za vladine zvaničnike i službenike

22. Uključivanje organizacija ili pojedinaca, koji imaju komercijalne ili druge prikrivene interese u duvanskoj industriji, u politike javnog zdravlja sa stanovišta kontrole duvana, najverovatnije će imati negativni efekat. Jasna pravila u vezi sa sukobom interesa za vladine zvaničnike i zaposlene koji rade u oblasti kontrole duvana bitna su sredstva za zaštitu takve politike od mešanja duvanske industrije.
23. Isplate, pokloni i usluge, u novcu ili robi, kao i finansiranje istraživanja koje nudi duvanska industrija vladinim institucijama, zvaničnicima ili zaposlenima mogu da stvore sukob interesa. Do sukoba interesa dolazi čak i ukoliko ne dođe do obećanja da će nešto biti urađeno zauzvat, pošto je moguće da lični interesi utiču na zvanične dužnosti, kao što je prepoznato u Kodeksu ponašanja za javne zvaničnike koji je izradila Skupština Ujedinjenih nacija, kao i od strane nekoliko vladinih i regionalnih organizacija ekonomskih integracija.

Preporuke

- 4.1 Države bi trebalo da zastupaju politiku otkrivanja i upravljanja sukobom interesa koja bi važila za sve osobe uključene u donošenje i primenu politike javnog zdravlja sa stanovišta kontrole duvana, uključujući vladine zvaničnike, zaposlene, konsultante i angažovane po ugovoru.
- 4.2 Države bi trebalo da formulišu, usvoje i primene kodeks ponašanja za javne zvaničnike, propisujući standarde u po kojima bi oni trebalo da se ponašaju u svojim kontaktima sa duvanskom industrijom.
- 4.3 Države ne bi trebalo da dodeljuju ugovore izvršenje bilo kojih poslova u vezi sa donošenjem i primenom politike javnog zdravlja sa stanovišta kontrole duvana kandidatima ili podnosiocima tendera koji imaju sukob interesa u odnosu na ustanovljenu politiku kontrole duvana.
- 4.4 Države bi trebalo da razviju jasne politike koje zahtevaju od zvaničnika na državnim funkcijama koji imaju ili su imali ulogu u donošenju ili primeni politike javnog zdravlja u oblasti kontrole duvana da informišu svoje institucije o bilo kakvoj nameri da se angažuju u nekoj stručnoj aktivnosti u okviru duvanske industrije, za dobit ili ne, u okviru određenog perioda vremena pošto su napustili funkciju.
- 4.5 Države bi trebalo da razviju jasne politike koje zahtevaju da oni koji konkurišu za mesta u javnim službama koje određuju i primenjuju politike javnog zdravlja sa stanovišta kontrole duvana, prijave svaku trenutnu ili raniju profesionalnu aktivnost sa nekom duvanskom industrijom, bilo da je za dobit ili ne.
- 4.6 Države bi trebalo da zahtevaju od vladinih zvaničnika da prijave i da se oslobode od direktnih interesa u duvanskoj industriji.

- 4.7 Vladine institucije i njihova tela ne bi trebalo da imaju nikakav finansijski udeo u duvanskoj industriji, osim ako nisu odgovorne za upravljanje vlasničkim udelom Države u duvanskoj industriji koja je u Državnom vlasništvu.
- 4.8 Države ne bi trebalo da dozvole da bilo koja osoba zaposlena u duvanskoj industriji ili nekom entitetu koji radi u korist njenih interesa bude član bilo kog vladinog tela, komisije ili savetodavne grupe koja postavlja ili primenjuje politiku kontrole duvana ili politiku javnog zdravlja.
- 4.9 Države ne bi trebalo da nominuju nijednu osobu zaposlenu u duvanskoj industriji ili kakvom drugom entitetu koji radi u korist njenih interesa da bude na usluzi delegacijama na zasedanjima Konferencije ugovornih strana Konvencije, njenim pomoćnim telima ili bilo kakvim drugim telima ustanovljenim u smislu odluka Konferencije ugovornih strana.
- 4.10 Države ne bi trebalo da dozvole da nijedan zvaničnik ili zaposleni u vladi ili bilo kojem kvazi-vladinom telu, prihvati isplatu, poklon ili usluge, u novcu ili u robi, od duvanske industrije.
- 4.11 Uzimajući u obzir nacionalni zakon i ustavne principe, Države bi trebalo da imaju efektivne mere da zabrane doprinose od strane duvanske industrije, ili bilo kojeg entiteta koji radi u korist njenih interesa, političkim partijama, kandidatima ili kampanjama, ili da zahtevaju kompletno prikazivanje ovakvih doprinosa.

(5) Zahtev da informacije koje se dobijaju od duvanske industrije budu transparentne i tačne

24. Da bi preduzele efikasne mere koje sprečavaju mešanje duvanske industrije u politiku javnog zdravlja, Državama su potrebne informacije o aktivnostima i postupcima duvanske industrije, na koji način se obezbeđuje da ova industrija radi na transparentan način. Član 12. Konvencije zahteva od Država da, u skladu sa nacionalnim zakonom, potpomognu da javnost ima pristup takvim informacijama.
25. Član 20.4 Konvencije zahteva, između ostalog, da Države potpomognu i olakšaju razmenu informacija o postupcima duvanske industrije i uzgajanju duvana. U skladu sa Članom 20.4(c) Konvencije, svaka Država treba da nastoji da sarađuje sa kompetentnim međunarodnim organizacijama, kako bi se postepeno uspostavio i održao globalni sistem redovnog sakupljanja i širenja informacija o proizvodnji i preradi duvana i aktivnostima duvanske industrije koje imaju uticaj na Konvenciju ili nacionalne aktivnosti kontrole duvana.

Preporuke

- 5.1 Države treba da uvedu i primene mere da bi osigurale da sva poslovanja i aktivnosti duvanske industrije budu transparentna³.
- 5.2 Države treba da zahtevaju od duvanske industrije i onih koji rade u smislu zastupanja njenih interesa da periodično dostavljaju informacije o duvanskim proizvodima, proizvodnji, tržištu, troškovima marketinga, dohotku i bilo kojoj drugoj aktivnosti, uključujući lobiranje, filantropiju, političke doprinose i sve druge aktivnosti koje nisu zabranjene ili koje još uvek nisu zabranjene u smislu Člana 13 Konvencije¹.
- 5.3 Države treba da postave pravila po kojima će se vršiti prikazivanje registracije entiteta duvanske industrije, kao i srodnih organizacija i pojedinaca koji rade u njihovu korist, uključujući lobiste.
- 5.4 Države bi trebalo da nametnu mandatne kazne duvanskoj industriji, u skladu sa nacionalnim zakonom, u slučaju davanja netačnih ili informacija koje mogu da zavaraju.
- 5.5 Države bi trebalo da usvoje i primene efikasne zakonodavne, izvršne, administrativne i druge mere, u skladu sa Članom 12(c) Konvencije, kako bi obezbedile da javnost ima pristup širokom spektru informacija o aktivnostima duvanske industrije koje su bitne za ciljeve Konvencije.

(6) Denormalizovanje i, u granicama mogućnosti, regulisanje aktivnosti opisanih kao „društvena odgovornost“ od strane duvanske industrije, uključujući ali ne ograničavajući se na aktivnosti opisane kao „korporativna društvena odgovornost“

26. Duvanska industrija sprovodi aktivnosti koje se opisuju kao društveno odgovorne da bi svoj imidž distancirala od smrtonosne prirode proizvoda koje pravi i prodaje odnosno da bi se umešala u postavku i primenu politika javnog zdravlja. Aktivnosti koje se opisuju kao „društveno odgovorne“ od strane duvanske industrije, imaju za cilj promociju konzumiranja duvana, pa predstavljaju marketing, kao i sve strategije za odnose sa javnošću, koje potpadaju pod definiciju reklamiranja, promocije i sponzorstva u Konvenciji.
27. Korporativna društvena odgovornost duvanske industrije je, po SZO⁴, sama sebi protivrečna, pošto je suštinska uloga duvanske industrije u sukobu sa ciljevima politike javnog zdravlja sa stanovišta kontrole duvana.

Preporuke

³ Bez pretenzija da se trguje tajnama ili poverljivim informacijama zaštićenim zakonom.

⁴ SZO. *Duvanska industrija i korporativna društvena odgovornost – suštinska protivrečnost*. Ženeva, SZO, 2004.

- 6.1 Države treba da obezbede da svi ogranci vlasti i javnost budu informisani i svesni prave svrhe i dometa aktivnosti koje se opisuju kao društveno odgovorne, a sprovodi ih duvanska industrija.
- 6.2 Države ne bi trebalo da odobravaju, podržavaju, stvaraju partnerstva i učestvuju u aktivnostima duvanske industrije, koje se opisuju kao društveno odgovorne.
- 6.3 Države ne bi trebalo da dozvole da se javno objavljuju aktivnosti, kao i troškovi nastali iz aktivnosti koje se opisuju kao društveno odgovorne aktivnosti duvanske industrije ili bilo koje druge osobe koja nastupa u njeno ime, osim kada se zakonski zahteva izveštavanje o takvim troškovima, kao što je to u godišnjem izveštaju⁵.
- 6.4 Države ne bi trebalo da dozvole da bilo koji ogranak vlasti ili javnog sektora prihvati političke, društvene, finansijske, edukativne doprinose, doprinose lokalnoj zajednici, niti bilo kakve druge doprinose od duvanske industrije ili od onih koji zastupaju njene interese, osim ako se radi o kompenzaciji usled pravnog poravnjanja, ili ako je tako naloženo zakonom ili pravno obavezujućim aktima.

(7) Nedavanje privilegovanog tretmana duvanskoj industriji

- 28. Neke vlade podstiču investicije duvanske industrije, čak i do te mere da ih finansijski dotiraju, time što, na primer, daju delimično ili potpuno izuzeće od poreza, koje bi inače po zakonu morali da plate.
- 29. Bez pretenzija na njihovo suvereno pravo da odrede i ustanove svoje ekonomske, finansijske i poreske politike, Države bi trebalo da budu dosledne u svojoj posvećenosti kontroli duvana.

Preporuke

- 7.1 Države ne bi trebalo da daju podsticaje, privilegije ili beneficije duvanskoj industriji kako bi osnovala ili vodila svoj posao.
- 7.2 Države koje nemaju duvansku industriju u državnom vlasništvu ne bi trebalo da investiraju u duvansku industriju i srodne poduhvate. Države koje imaju duvansku industriju u svom vlasništvu bi trebalo da obezbede da ulaganja u duvansku industriju ne sprečavaju da u potpunosti primeni Okvirnu konvenciju o kontroli duvana SZO.

---

⁵ Vodiči za primenu Člana 13 Okvirne konvencije o kontroli duvana SZO bavi se ovom temom sa aspekta oglašavanja, promocije duvana i sponzorstava.

- 7.3 Države ne bi trebalo da daju nikakvo povlašćeno izuzeće od poreza duvanskoj industriji.

(8) Tretiranje duvanske industrije u vlasništvu države isto kao i svake druge duvanske industrije

30. Duvanska industrija može da bude u vlasništvu države, u privatnom vlasništvu, a može i da se radi o kombinaciji ova dva. Ovaj vodič primenjiv je na svaku duvansku industriju, bez obzira na njihovo vlasništvo.

Preporuke

- 8.1 Države bi trebalo da obezbede da državna duvanska industrija ima isti tretman kao i bilo koja druga duvanska industrija, kad je u pitanju donošenje i primena politike kontrole duvana.
- 8.2 Države bi trebalo da obezbede da donošenje i primena politike kontrole duvana budu odvojene od nadgledanja ili upravljanja duvanskim poslovanjem.
- 8.3 Države bi trebalo da osiguraju da predstavnici državnih duvanskih kompanija ne budu u sastavu delegacija za bilo koji sastanak Konferencije Ugovornih strana, njenih pomoćnih tela, ili bilo kojih drugih tela ustanovljenih u skladu sa odlukama Konferencije ugovornih strana.

Primena i nadzor

Primena

31. Države bi trebalo da ustanove mehanizme primene, ili, koliko god je to moguće, da koriste postojeće mehanizme primene, kako bi ispunile svoje obaveze u smislu Člana 5.3 Konvencije i ovog vodiča.

Nadzor nad primenom Člana 5.3 Konvencije i ovog vodiča

32. Nadzor nad primenom Člana 5.3 Konvencije i ovog vodiča je od suštinskog značaja za obezbeđivanje uvođenja i primenu efikasnije politike kontrole duvana. To bi takođe trebalo da uključi i nadzor nad duvanskom industrijom, za šta bi trebalo koristiti postojeće obrasce i sredstva, kao što je baza podataka o nadzoru nad duvanskom industrijom pri SZO Inicijativi bez duvanskog dima.
33. Nevladine organizacije i drugi članovi građanskih udruženja koji nisu povezani sa duvanskom industrijom mogli bi da igraju suštinsku ulogu u nadzoru aktivnosti duvanske industrije.
34. Kodeksi ponašanja ili zakoni koji važe za zaposlene u svim ograncima vlade trebalo bi da uključe funkciju „sudije sa pištaljkom“, sa odgovarajućom zaštitom

osoba na toj funkciji. Osim toga, Države bi trebalo da budu podsticane da koriste i primenjuju mehanizme koji bi omogućili postupanje u skladu sa ovim vodičem, kao što je mogućnost izlaska na sud i upotreba žalbenog postupka – primer za takav mehanizam je sistem ombudsmana.

MEĐUNARODNA SARADNJA KAO I AŽURIRANJE I REVIZIJA VODIČA

35. Međunarodna saradnja je od ključnog značaja u napredovanju u vezi sa sprečavanjem mešanja duvanske industrije u formulisanje politike javnog zdravlja u oblasti kontrole duvana. Član 20.4 Konvencije pruža osnovu za sakupljanje i razmenu znanja i iskustva u odnosu na postupke duvanske industrije, uzevši u obzir i posebne potrebe Država koje su u razvoju, kao i Država koje su u procesu ekonomske tranzicije.
36. Napori su već učinjeni da se koordiniraju sakupljanje i širenje nacionalnog i međunarodnog iskustva u odnosu na strategije i taktike koje koristi duvanska industrija, kao i u odnosu na nadzor aktivnosti duvanske industrije. Za Države bi bilo korisno kada bi podelile pravnu i stratešku ekspertizu za suprotstavljanje strategijama duvanske industrije. Član 21.4 Konvencije predviđa da razmena informacija treba da bude pod okriljem nacionalnih zakona o poverljivosti i privatnosti.

Preporuke

37. Pošto se strategije i taktike koje koristi duvanska industrija stalno menjaju, ovaj vodič bi trebalo da se revidira periodično, kako bi stalno pružao efikasno vođstvo Državama u smislu zaštite politike javnog zdravlja u oblasti kontrole duvana od mešanje duvanske industrije.
38. Države koje izveštavaju preko postojećeg instrumenta za izveštavanje (pri Okvirnoj konvenciji) trebalo bi da pruže informacije o proizvodnji duvana i aktivnostima duvanske industrije koje utiču na Konvenciju ili na aktivnosti kontrole duvana na nacionalnom nivou. Da bi se olakšala razmena, Sekretarijat Konvencije bi trebalo da obezbedi da se primarne odredbe ovog vodiča ogledaju u budućim fazama izveštavanja, što će Konferencija Ugovornih strana postepeno da usvoji kako bi ih stavila Državama na raspolaganje.
39. S obzirom da je od najveće važnosti sprečavanje mešanja duvanske industrije u bilo koji aspekt politike javnog zdravlja sa stanovišta kontrole duvana, Konferencija ugovornih strana može da, na osnovu iskustava sa primenom ovih vodiča, razmotri da li postoji potreba za razradu protokola u vezi sa Članom 5.3 Konvencije.

KORISNI IZVORI INFORMACIJA

Važna literatura:

Brandt AM. *The cigarette century. The rise, fall, and deadly persistence of the product that defined America*. New York, Basic Books, 2007.

Chapman S. *Making smoking history. Public health advocacy and tobacco control*. Oxford, Blackwell Publishing, 2007.

Callard C, Thompson D, Collishaw N. *Curing the addiction to profits: a supply-side approach to phasing out tobacco*. Ottawa, Canadian Centre for Policy Alternatives and Physicians for a Smoke-free Canada, 2005.

Feldman EA, Bayer R ed. *Unfiltered: conflicts over tobacco policy and public health*. Boston, Harvard University Press, 2004.

Gilmore A et al. Continuing influence of tobacco industry in Germany. *Lancet*, 2002, 360:1255.

Hastings G, Angus K. *The influence of the tobacco industry on European tobacco control policy*. In: *Tobacco or health in the European Union. Past, present and future*. Luxembourg, Office for Official Publications of the European Commission, 2004:195–225.

Lavack A. *Tobacco industry denormalization campaigns: a review and evaluation*. Ottawa, Health Canada, 2001.

Mahood G. *Tobacco industry denormalization. Telling the truth about the tobacco industry's role in the tobacco epidemic*. Toronto, Campaign for Tobacco Industry Denormalization, 2004.

Pan American Health Organization. *Profits over people. Tobacco industry activities to market cigarettes and undermine public health in Latin America and the Caribbean*. Washington DC, Pan American Health Organization, 2002.

Simpson D. Germany: still sleeping with the enemy. *Tobacco Control*, 2003, 12:343–344.

Hammond R, Rowell A. *Trust us. We're the tobacco industry*. Baltimore, Johns Hopkins University Press, 2001.

World Health Organization. *Tobacco company strategies to undermine tobacco control activities at the World Health Organization*. Geneva, World Health Organization, 2000.

World Health Organization. *Tobacco industry and corporate social responsibility—an inherent contradiction*. Geneva, World Health Organization, 2004.

Yach D, Bialous S. Junking science to promote tobacco. *American Journal of Public Health*, 2001, 91:1745–1748.

Web resources

WHO sites:

Tobacco Free Initiative: <http://www.who.int/tobacco/en/>

WHO publications on tobacco: <http://www.who.int/tobacco/resources/publications/en/>

WHO European Regional Office:

<http://www.euro.who.int/healthtopics/HT2ndLvlPage?HTCode=smoking>

Tobacco control in the Americas (in English and Spanish):

<http://www.paho.org/english/ad/sde/ra/Tobabout.htm>

Sites with general, regional or national information and topics related to tobacco control:

Action on Smoking and Health, UK (and special page for the tobacco industry):

http://www.newash.org.uk/ash_r3iitasl.htm

Corporate Accountability International and the Network for Accountability of Tobacco

Transnationals: www.stopcorporateabuse.org

Economics of tobacco control: <http://www1.worldbank.org/tobacco/>

European Commission control:

http://ec.europa.eu/health/ph_determinants/life_style/Tobacco/tobacco_en.htm

European Network for Smoking Prevention: <http://www.ensp.org/>

Framework Convention Alliance for Tobacco Control: <http://www.fctc.org/>

International Union for Health Promotion and Education:

<http://www.iuhpe.org/?page=18&lang=en>

Model Legislation for Tobacco Control manual:

http://www.iuhpe.org/?lang=en&page=publications_report2

Tobacco industry: http://tobacco.health.usyd.edu.au/site/supersite/links/docs/tobacco_ind.htm

Smokeyfree Partnership: <http://www.smokefreepartnership.eu/>

Thailand Health Promotion Institute: <http://www.thpinhf.org/>

Tobaccopedia: the online tobacco encyclopedia: <http://www.tobaccopedia.org/>

More links to tobacco sites:

Various international and national tobacco control websites:

<http://www.tobacco.org/resources/general/tobsites.html>

National tobacco control websites:

<http://www.smokefreepartnership.eu/National-Tobacco-Control-websites>

Centre de ressources anti-tabac: <http://www.tabac-info.net/>

Comité National Contre le Tabagisme (France): <http://www.cnct.org>

Office Français de Prévention du Tabagisme: <http://www.oft-asso.fr/>

Latest news on smoking and tobacco control: <http://www.globalink.org/news/fr>

Ministère de la santé, de la jeunesse et des sports: <http://www.sante.gouv.fr/>

Latest news on smoking and tobacco control: <http://www.globalink.org/news/es>

= = =